

Sex månader med blåjuslagen

Copwatch

2020-05-21

Bakgrund – lagen och kritiken: Någon har trampat Farbror Blå på tårna

För några år sedan rasade en debatt i Sverige om att så kallad "blåjuspersone" inte kunde utföra sitt arbete på grund av att de attackerades, av illvilliga ungdomar och kriminella. Främst skulle detta varit ett problem i storstadsförorter, där en bild målades upp av att allmänhetens liv och hälsa riskerades när blåjuspersone inte respekterades. Bland annat genom stenkastning mot poliser. Förespråkare för "lag, ordning och hårdare tag" vädrade morgonluft och i kölvattnet av debatten ville en majoritet av det politiska etablissemangent införa en ny lag med strängare straff för den som förhindrar blåjuspersone att utföra sin verksamhet. Det påstådda hindrandet kom sedermera att kallas för "sabotage". En statlig utredning tillsattes år 2016 och i januari 2020 trädde lagen om "Sabotage mot blåjusverksamhet" i kraft. Straffet för att sabotera verksamheten för snuten, brandmän och ambulanspersone kan bli fängelse upp till fyra år. Ifall brottet är grovt ger det som lägst två års fängelse, och som mest livstids fängelse. För att brottet ska betraktas som grovt behöver handlingen ha uppfattats "varit av särskilt farlig art", att sabotaget varit planerat och organiserat, samt medfört en "betydande skada". Enligt blåjuslagen är det brottsligt att angripa och störa blåjusverksamhet, att använda våld, samt hot, mot blåjuspersone, och att skada deras fordon och hjälpmedel. Därutöver är det brottsligt att ens försöka genomföra, att övertala någon att begå ett brott (stämpling), eller att förbereda, samt att inte avslöja blåjussabotage.

Kritiken mot lagen har inte låtit vänta på sig. En del debattörer menar att lagen är en stor inskränkning i demokratins så kallade spelregler, exempelvis att en aktivist som begår civil olydnad riskerar livstids fängelse för relativt ofarliga handlingar. Andra menar att lagen kommer göra brottslingar av främst unga, icke-vita förortskids, vars handlingar inte är samhällsomstörtande. Flera debattörer oroar sig för att snuten kommer provocera förortsungdomar att begå handlingar som klassas som blåjussabotage, vilket kan ge livstidsfängelse. Att lagen blir strukturellt diskriminerande. Vissa debattörer oroar sig för att dissidenter som ifrågasätter dagens samhällsordning riskerar relativt långa fängelsestraff, exempelvis för blockader. Många menar att lagen instiftades för att utöka snutens makt och ge större möjligheter till repression, och inte för att, som statens förarbeten och lagtexten ger sken av, tillgodose de faktiska behoven hos andra blåjusverksamheter (räddning- och sjukvårdspersone). Flera menar att det är olämpligt att likställa snutar, sjukvårdspersone och brandmän, att yrkesrollerna skiljer sig åt alltför mycket. Vad som enar de flesta kritiker är att de menar att vi får vänta och se hur polisen kommer använda lagen, samt hur domstolarna kommer döma i åtal.

Blåjuslagen har snart funnits i sex månader. Det är nu tillfälle att granska hur

lagen använts, ifall debattörernas farhågor besannades. I denna text redogör Copwatch för anmälningar av blåljussabotage, samt de åtal och domar som gjorts sedan januari. Texten har ingen ambition att vara en heltäckande redogörelse, att det ska vara en slutgiltig analys av blåljuslagen. Snarare ska texten ses som en begränsad, kritisk betraktelse i syfte att problematisera lagen och snutens våldsmonopol. Förhoppningsvis kan något i vår analys vara användbart för kamrater i deras kamp mot stat, kapital och snutjävlar.

Undersökningsmaterialet kommer primärt från polisens hemsida (snutens anmälningar av blåljussabotage), från Åklagarmyndigheten, samt från diverse tidningar och nyhetsrapportörer. Vi analyserar undersökningsmaterialet och drar slutsatser, exempelvis ifall lagen verkar tillgodose det påstådda behov den skulle uppfylla, hur lagen har använts av snuten, vilka som drabbats av lagen, samt hur lagen tolkats av åklagare och domstolar.

Anmälningar, åtal och domar: Snuten fångar inte några sabotörer

I skrivandets stund har snuten gjort **15** anmälningar för sabotage mot blåljusverksamhet (enligt Åklagarmyndigheten har **15** fall rapporterats i år, medan det på snutens hemsida finns uppgifter om minst **18** anmälningar. Troligtvis beror diskrepansen på att snuten har dragit tillbaka några anmälningar). Blåljuslagen har utslutande använts av snuten, det vill säga att ingen anmälan har gjorts i samband med verksamhet från annan blåljuspersonal, som brandkår eller ambulanspersonal.

Anmälningarna kan grupperas i tre kategorier, **1)** händelser som skett när snuten patrullerat områden, **2)** händelser som skett när snuten gjort ingripanden i andra ärenden, som rattfylla, **3)** händelser som inte verkar skett i direkt samband med snutens agerande. Majoriteten av anmälningarna har gjorts av snuten i mellersta och södra Sverige, endast ett fall har gjorts i norra delen av landet. Ingen av anmälningarna har handlat om grovt blåljussabotage. Alla potentiella brottslingar, som uttryckligen nämns i snutens anmälningar, är pojkar/män, i åldern **15 – 35** år. Majoriteten är i **20-årsåldern**. Flera av ingripandena har skett i områden som Husby, Tjärna Ängar, Gränby och Hisingen. Det vill säga i områden som på olika sätt uppfattas vara problematiska av snuten gällande ordningsstörningar. Flera av incidenterna har skett på helger, kvällar/nätter, och på högtider. Många av anmälningarna berör gärningsmän som varit berusade. Handlingar som av snuten klassats som blåljussabotage kan delas in i tre kategorier, **1)** person som vägrat lyda order, **2)** våld/åverkan på annan person/egendom, **3)** person som hindrat polisen. Det går så klart ingen självklar gräns mellan dessa teoretiska kategorier. Vad gäller att vägra lyda order (**1**), handlar det om personer som exempelvis inte stannat sin bil, eller personer som inte velat stå och gå som snuten beordrat. Vid ett tillfälle

slängdes fotanglar mot polisbilar under en biljakt. Personer som snuten uppfattat som våldsamma, och de som har gjort åverkan på egendom (2), har exempelvis kastat sten på snuten eller deras bil, vissa har krossat rutor på, punkterat däck, samt reparat snutbilar. Andra har skjutit raketer mot snutar eller dess bilar. Några få har riktat laserpekare mot snuthelikoptrar (alla tonåringar), vilket riskerar vara ett annat relativt allvarligt brott, så kallat luftfartssabotage (något som ungdomarna inte verkade vara medvetna om, snarare såg de handlingen mest som en kul grej). Vid ett tillfälle har en polisstation satts i brand (3), inga gärningsmän greps.

Utav de 15 anmälningar som gjorts har tre gått till åtal. Ett av dessa åtal har prövats i domstol (7/5). Tingsrättsförhandlingen skedde i Borås och gällde en 20-åring som vid ett tillfälle under våren vägrat lyda snutens order, han slutade inte agera störande i samband med att snuten stannade en bil för att söka efter vapen. Snuten uppfattade personen som hotfull och att hans uppförande förhindrade snutens verksamhet. Åklagaren yrkade på två månaders fängelse. Personen friades (14/5). Anledningen till domslutet beror mycket på att blåljuslagen gör skillnad på vilken verksamhet som en försöker "sabotera", om det är "brottsbekämpande" och "utryckande" verksamhet. Ifall det är utryckande verksamhet räcker det att en har åsamkat relativt liten åverkan på verksamheten för att en ska dömas enligt blåljuslagen. Vad gäller brottsbekämpande verksamhet behövs det ha gjorts mer åverkan. Domstolen i Borås menade att polisen höll på med brottsbekämpning och att den åtalade inte gjort sig skyldig till sabotage i lagens mening. Åklagaren ämnar troligen överklaga.

Slutsatser, reflektioner och vägen framåt: Fortsätt kasta första stenen

Utifrån anmälningar och åtalen som gjorts sedan lagen började gälla i början av året, och tingsrättsförhandlingen i maj, kan vi göra några konstateranden och dra en del slutsatser.

För det första verkar snuten inte alls säkra på hur lagen kan användas. Snuten testar lagen hyfsat ogenerat. I samband med att snutens verksamhet på olika sätt försvåras eller generellt störs, anmäler snuten personer lite på måfå för blåljussabotage. Det gäller dock inte vilka personer som helst, utan främst är det yngre män, ofta berusade, som anklagas för sabotage. Inte en enda anmälan gällde aktivister, konflikter i samband med politiska aktioner eller demonstrationer. Detta har säkerligen att göra med restriktionerna under coronapandemin, att det varit betydligt färre politiska aktiviteter under våren än vanligtvis. Det återstår att se hur snuten framöver försöker använda blåljuslagen i samband med demonstrationer. Vi får avvakta och se om vi eventuellt behöver använda nya tekniker, strategier för att undvika att åka fast.

För det andra är det intressant att endast snuten verkar haft problem med sabo-

tage, att det bara är polisen som hittills använt sig av blåljuslagen, och inte sjukvårdare eller brandmän. Kan det stämma som vissa debattörer menar, att lagen främst är utformad efter polisens påstådda behov, i syfte att utöka deras makt, för att upprätthålla snutens auktoritet? Vi har (tyvärr) inte sett några stora upplopp i förorterna, där ”galningar” anfallit polisen med tillhyggen, något som teoretisk skulle kunna underbygga behovet av blåljuslagen. Ingen fragdatuggande mobb har hindrat någon person från att få sjukvård. Likväl har snuten gjort anmälningar av blåljussabotage. Anmälningarna har istället handlat om enstaka ungdomar som kastat sten, skjutit raketer mot poliser. Många gånger har detta skett i samband med konfrontation, provokation mellan snuten och förortsungdomar. Som vid ett tillfälle i Tyresö, där konfronterades en person som ”gestikulerat” mot snutarna. Händelsen mynnade ut i att personen kastade en sten mot snuten (som tyvärr missade). I vilken omfattning snuten provocerat fram sådana handlingar lär vi nog tyvärr aldrig få veta.

Vad gäller tingsrättsförhandlingen kan vi dra slutsatsen att det nog inte är lika enkelt att bli dömd, som att en anmäls för sabotage. Det verkar också att lagen inte per automatik innebär ovanligt långa fängelsestraff, åklagaren yrkade på ”bara” två månaders fängelse (dock ett uppseendeväckande hårt straff med tanke på handlingens icke-våldsliga resultat). Det återstår att se hur det går i de andra två åtalen som väckts under våren. Vad gäller många av vårens andra anmälningar är det inte orimligt att flera inte går till åtal, då det saknas uppgifter om gärningsmän i flera av händelserna. Detta tyder nog på att snuten chansar att anmäla för sabotage, trots att grundläggande uppgifter saknas om vad som egentligen skett.

Avslutningsvis är det intressant att se hur domstolen tog fasta på skillnaden mellan att sabotera brottsbekämpande och uttryckande verksamhet. Det är inte orimligt att snutens verksamhet ofta klassas som brottsbekämpande, och att det således kan tala till vår fördel i konfrontationer med snuten, ifall en vill undvika att lagföras för sabotage. Ifall någon kamrat ”råkar” konfrontera snuten i samband med uttryckning kan det vara strategiskt att verkligen anstränga sig för att undvika att åka fast. Utryckande verksamhet kanske främst kopplas ihop med räddningstjänst och sjukvårdspersonal. Snuten kan dock mycket väl komma att anpassa sig efter domstolarnas tolkningar, och framöver försöka framställa sin verksamhet som främst uttryckande (åklagaren som överväger att överklaga målet i Borås argumenterar att snutens verksamhet först var brottsbekämpande, men utifrån hur händelsen utvecklades blev verksamheten uttryckande).

Mycket återstår att se och det sista ordet är inte sagt vad gäller hur snuten kommer använda lagen, hur domstolar dömer, vilka som drabbas, och hur vi kan erbjuda motstånd. Utifrån de 15 anmälningar som gjorts denna vår är det svårt att se att det behövs en blåljuslag för att snuten ska kunna utföra sitt jobb, vilket politikerna som instiftade lagen hävdade. Snarare handlar det om att snuten genom lagen vill ha möjlighet att utöka repression och straffa den som inte lyder, den som

inte respekterar snutens auktoritet. Mycket kan en säga om snuten, men smarta är de inte. Blåljuslagen får oss att hata snuten ännu mer, och det ökar motivationen att kämpa för en friare värld. Snipp, snapp, snut. ACAB!

Anarchist Archive

anarchist-archive.org · anarchist-archive@riseup.net